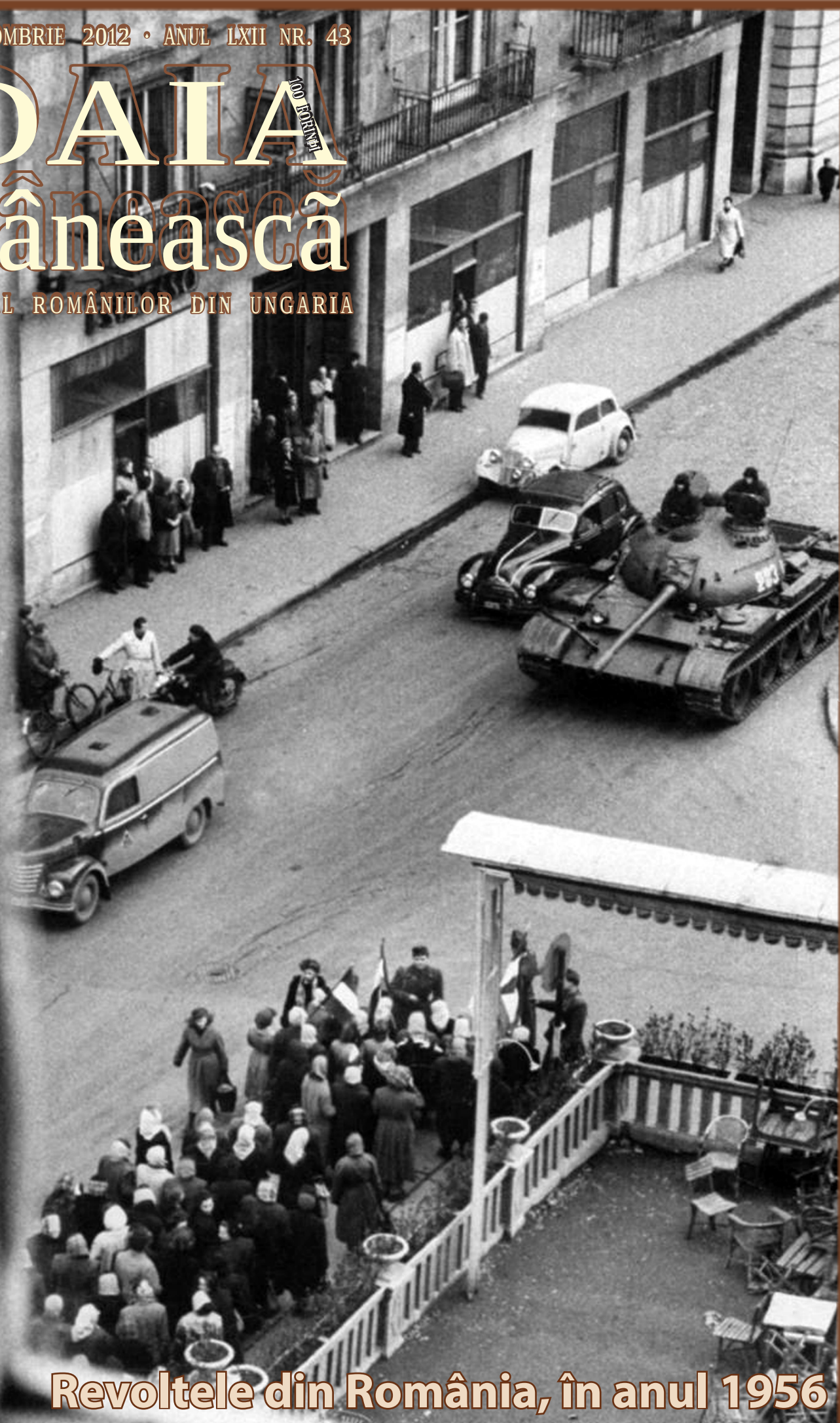

VINERI • 26 OCTOMBRIE 2012 • ANUL LXII NR. 43

FOAIA

românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

Revoltele din România, în anul 1956
Celui flămând numai pita-i în gând...
Elevii-actori de la „Bălcescu” au cucerit inima publicului

CALENDAR ORTODOX

29 octombrie, luni, Cuv. M. Mc. Anastasia Romana.
30 octombrie, marți, Sf. Mc. Zenovie, Ep., și Zenovia, sora sa; Sf. Ap. Cleopa.
31 octombrie, miercuri, Sf. Ap. Stahie, Amplie, Urban.
1 noiembrie, joi, † Sf. doctori fără de arginți Cosma și Damian.
2 noiembrie, vineri, Sf. Mc. Achindin, Pigasie, Elpifidor.
3 noiembrie, sâmbătă, Sf. Mc. Achepsima Ep. (Pomenirea morților – Moșii de toamnă).
4 noiembrie, duminică, Cuv. Ioanichie cel Mare; Sf. Mc. Nicandru Ep. și Ermeu pr. Duminica a XXII-a după Rusalii (Bogatul nemilostiv și săracul Lazăr).

OMUL SĂPTĂMÂNII

Regele Mihai I

La 25 octombrie, Regele Mihai al României a împlinit frumoasa vârstă de 91 de ani.

Regele Mihai s-a născut la 25 octombrie 1921, la Sinaia, în perioada domniei tatălui său, Regele Carol al II-lea, cu titlul Mihai, Mare Voievod de Alba-Iulia, a fost suveran al României între 20 iulie 1927 și 8 iunie 1930, precum și între 6 septembrie 1940 și 30 decembrie 1947. Este stră-strănepot al reginei Victoria a Marii Britanii și văr de gradul trei al reginei Elisabeta a II-a. Mihai este una dintre ultimele figuri publice în viață din perioada celui de-al Doilea Război Mondial.

Mihai a devenit pentru prima dată rege al României după moartea bunicului său Ferdinand, în urma renunțării la tron a lui Carol al II-lea din decembrie 1925. Detronat de tatăl său, după doar trei ani de domnie sub regentă, a reprimat coroana un deceniu mai târziu, după abdicarea forțată a lui Carol al II-lea, domnind peste regimul progerman al mareșalului Ion Antonescu. Din 1941, regele Mihai a fost mareșal al României. La 10 mai 1941, de ziua națională a României, prin decret semnat de Ion Antonescu, regele Mihai a fost înălțat la gradul de mareșal, bastonul fiindu-i înmănat de conducătorul statului.

După colaborarea României cu Germania în al Doilea Război Mondial și după ce forțele sovietice au pătruns pe teritoriul României, regele Mihai a organizat la 23 august 1944 arestarea lui Antonescu. S-a opus guvernelor prosovietice din anii 1945-1946. A fost constrâns să abdice la 30 decembrie 1947 și s-a stabilit la Versoix (Elveția). Revenirea sa în țară nu a fost permisă până în 1997.

În iunie 1948 s-a căsătorit cu prințesa Ana de Bourbon-Parma, cunoscută și sub numele de regina Ana a României, cu care are cinci fiice. Regele Mihai și Regina Ana locuiesc, din 2004, la Aubonne, în Elveția. De marile sărbători creștine și în funcție de angajamentele lor publice, Regele și Regina aleg să fie alături de cei dragi fie la castelul său de la Săvârșin din județul Arad fie la palatul Elisabeta din București, pus la dispoziția lor prin decizie parlamentară.

Din biroul său de la Versoix și, începând cu 2001, din cel de la București, Regele Mihai a militat pentru interesele României și pentru eliberarea acesteia de sub dictatura comunistă și, după 1989, pentru intrarea României în NATO și în Uniunea Europeană. Majestatea Sa a încurajat respectarea drepturilor omului, dezvoltarea economiei de piață, păstrarea culturii naționale, respectarea adevărului istoric, respectarea și garantarea proprietății private, consolidarea statului de drept și a democrației în România.

Micherechi

Vizita Președintelui Parlamentului ungar

Președintele Parlamentului ungar va face o vizită la sfârșitul acestei săptămâni în județul Bichiș. Sâmbătă, 27 octombrie, Kövér László se va afla la Micherechi. La ora 15.00, Președintele Parlamentului se va întâlni cu primăria Margareta Tât și consilierii locali,

după care de la ora 15.15 la Casa de Cultură „Gheorghe Dulău” va avea loc un forum. După forum, de la ora 16.45, la biserica ortodoxă, președintele ungar se va întâlni cu reprezentanții cultelor religioase din localitate.

A.C.

Ora de iarnă se schimbă întotdeauna în ultima sâmbătă din luna octombrie, iar cea de vară în ultima sâmbătă din luna martie. Așadar, în anul 2012, vom trece la ora de iarnă în noaptea de 27 spre 28 octombrie, astfel încât ora 3.00 a nopții de sâmbătă spre duminică va deveni ora 2.00 (ora Ungariei). A.B.

Scrieți-ne

la adresa:

foaia@foaia.hu

Încheierea ediției:
marți, ora 18.00Arhitectura Brașovului,
la Budapesta

Institutul Cultural Român de la Budapesta, în parteneriat cu organizația neguvernamentală Grupul pentru Inițiativă Locală (GIL) „Corona” din Brașov, organizează marți, 30 octombrie, începând cu ora 19.00, la sediul ICR Budapesta (str. Izsó, nr. 5) evenimentul „Orașul plural. Spații urbane și spații imaginare în istoria Brașovului”. Proiectul se desfășoară în cadrul festivalului „Luna Arhitecturii 2012”. În program: „Orașul Memorabil” – expoziție de imagini din arhive private, digitalizate și reimprimite; „Brașovul în literatură.

Orașe paralele la 1900” – prelegere de Adrian Lăcătuș, decanul Facultății de Litere, Universitatea Transilvania din Brașov; „Brașovul istoric” în cărți poștale și filme de epocă (expuse doar în seara evenimentului). Expoziția „Orașul memorabil” poate fi vizitată până pe 28 noiembrie 2012 la sediul ICR Budapesta.

A.B.

Poza săptămânii

De ce le sclipesc oare așa de tare ochii? Doar nu pentru că dansează pe scenă tinerii din Micherechi?

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foaia românească aparține autorilor. Foaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Pe copertă: 56 de ani de la revoluția ungară din octombrie 1956
(foto: din arhivă)

Revoltele din România, în anul 1956

Revoltele împotriva dictaturii bolșevice și a ocupației sovietice din Polonia, apoi din Ungaria anului 1956, au avut un ecou puternic și în România. Trei tipuri de reacții mai intense s-au făcut simțite în rândul populației românești, în diferite zone. Toate trei au fost acoperite de uitare și nici azi nu sunt puse în valoare cum s-ar cuveni.

Una dintre revolte este reprezentată de mișcările studențești din centrele universitare București, Cluj, Timișoara, Iași. Nemulțumiți de regimul stalinist, studenții români încearcă să protesteze. Un grup clandestin organizează legături cu toate facultățile din țară, în vederea declanșării unei manifestații generale. În 28 octombrie 1956, începe să emită, pe diferite lungimi de undă, un post de radio, care se intitula „România viitoare. Vocea rezistenței”. Postul făcea propagandă antibolșevică și prezenta revendicările studenților printre care înapoierea provinciilor Basarabia și Bucovina, îndepărtarea stalinistilor din România. Studenți de la Facultatea de Filologie și Facultatea de Științe Juridice au elaborat o serie de manifeste pe care scria: „Jos rusa și marxismul”, „Vrem știință, nu politică în universitate”, „Urmați exemplul studenților unguri, cehi și poloni”. Aceste manifeste îndemneau populația să ia parte la demonstrații.

După intervenția sovieticilor în Ungaria, mișcări-

**Tânărul locotenent Teodor Mărgineanu
a pus la cale un plan nebunesc...**

le studențești de la București sunt înăbușite, se organizează arestări și 76 de studenți sunt condamnați la temniță, alții deportați. În jur de o mie de studenți au fost exmatriculați din universitățile României. Îi amintesc aici pe Paul Goma, Alexandru Ivasiuc, Nicolae Balaci, Dumitru Panaitescu-Perpessicius. Într-o cuvântare în fața organizației de Komsomol din Moscova, la 8 noiembrie 1956, Nikita Hrușciov a făcut aluzie la protestele studenților din România, afirmând că au existat „unele manifestări nesănătoase” printre studenți „în unele instituții de învățământ din România”. El a felicitat Partidul Muncitoresc Român pentru modul rapid și eficient în care a rezolvat problema protestelor. Printre cei care au contribuit la înăbușirea demonstrațiilor și „restabilirea liniștii” în Universități se aflau Nicolae Ceaușescu și Ion Iliescu.

Un alt tip de reacție indusă de mișcările anti-

staliniste din țările vecine cu România a fost cea aproape solitară, a unui tânăr locotenent din armata română încartiruit la Prundu Bârgăului (Bistrița-Năsăud). În decembrie 1956, la câteva săptămâni după înfrângerea revoluției de la Budapesta, tânărul locotenent Teodor Mărgineanu a pus la cale un plan nebunesc, de sublim curaj, de a răsturna regimul bolșevic din România. I-a convins pe mai mulți subordonați, dar și pe câțiva civili, printre care o învățătoare din sat, să pornească o acțiune de revoltă. Aceasta consta în preluarea de armament din depozitul unității, arestarea ofițerilor care s-ar fi împotrivit, un marș către Bistrița și solidarizarea cu militarii din unitatea de tancuri de acolo. Planul, supranumit apoi „Republica de la Bârgău” (dar nu mulți au vorbit și auzit despre el în anii de comunism care i-au urmat), viza continuarea marșului spre Gherla, cu eliberarea deținuților din penitenciar, apoi cooptarea militarilor din Cluj, Orașul Stalin (Brașov), Mureș, apoi marșul final spre București. Locotenentul Mărgineanu a fost însă trădat de soldatul Tripovici. A fost arestat, predându-se după două zile în care a fost vânat prin Munții Bârgăului. Alături de el a fost arestat întreg comitetul revoluționar precum și toți cei care l-au susținut. Tânărul locotenent a fost condamnat la moarte și executat în închisoarea din Gherla, la 26 iunie 1957.

(Cont. în pag. a 12-a)

*De ziua Armatei Române
– 25 octombrie*

Se sting veteranii!

Privește, copile, cum trec veteranii
În șiruri tăcute, bătrâni luptători
Se duc! Se topesc! Și-odată cu anii
Dispar în neant, anonimi călători.

Se sting veteranii, lăsați în uitare,
Încet, în tăcere și-n lacrimi se sting.
Și nimeni nu-i plânge! Pe nimeni nu doare
Că mor veteranii! Nici ei nu mai plâng!

Privește-! Mai mișcă! Mai sunt încă vii!
Și-așteaptă să sune... un ultim atac,
Căci astăzi sunt iarăși în linia-ntai
Și-așteaptă semnalul! Și rabdă! Și tac!

Privește-i trecând, resemnați spre vecie,
Pășind maiestuos, ca lumea să știe
Că n-au cerșit, nu s-au plâns, n-au crâcnit!
Au luptat, au muncit, au tăcut... și-au murit!

De-ai fost general sau simplu soldat
Pe front nu contează! Nu este o lege
Să-ți apere gradul. Ești doar un bărbat
În lupta cu moartea. Și moartea n-alege!

Dim est până-n vest, întregul pământ
Cu sângele lor în război l-au udat.
Cu trupuri uitate sub cruci de mormânt
Tot drumul Golgotei a fost jalonat! (...)

De-aceea, copile, când trec veteranii
Cu fețele supte, ca de sfinți bizantini
Oprește-te-n loc, căci ei sunt titanii
Istoriei noastre! Și lor să te-nchini!

Sunt candelă sfinte! Cât pâlpâie încă
Mai dă-le onoruri! Acești oameni triști
Ți-au clădit viitorul în piatră și-n stâncă
Și-au murit pentru tine, ca tu să exiști!

Și-acuma privește cum trec veteranii
În șiruri tăcute, eroi cerșetori!
Se duc! Se topesc! Și-odată cu anii
Dispar în neant... inutili trecători!

Col. (r) Gheorghe Lăcătușu,
veteran de război

„Pentru că știm ce comoară avem în ei...”

În vizită la orele de cântare de la Biserica Penticostală „Betel” din Micherechi

Creșterea religioasă a unui copil face parte din ansamblul educației, fiind împlinită prin aducerea copiilor la biserică. Un copil nu va învăța lucruri folositoare sufletului dacă, în timp ce mama merge la biserică, el va rămâne acasă și va dormi sau va sta în fața televizorului. Copiilor din familiile care frecventează Biserica Penticostală „Betel” din Micherechi le-a fost oferită puterea exemplului. Acești copii au fost obișnuiți încă de mici să pășească pragul bisericii nu numai la praznic, dar și în celelalte zile ale anului. În fiecare sâmbătă, de la ora 15.00, aici se adună peste 20 de copii la orele de cântare. Actualmente, *Eva Bihari Miron* și *Marta Cioca Erdélyi* se ocupă de copiii Bisericii „Betel” din Micherechi.

– În urmă cu 12 ani, fratele *Viorel Bogdan* m-a rugat să mă ocup de copii. La început m-a acompaniat fratele Bogdan și fratele *Ilie*. Aveam nevoie de ajutor, pentru că având doar 15 ani îmi era foarte greu să mă ocup de toți copiii. Sora *Eva Miron* a venit în ajutorul meu în mod voluntar, a început să ne povestească *Marta*.

– Pentru că am fost mai liberă și am stat mai aproape de adunare, m-a rugat sora *Marta* s-o ajut. Am acceptat această cerere cu mare bucurie. Am adunat foarte multe cântări pentru copii. Cumpăram casele din România, împrumutam CD-uri de la cunoscuți, le ascultam până noaptea târziu și dacă mi-a plăcut o cântare o scriam în caiet. La început a fost extraordinar de greu să lucrez cu ei, dar acum lucrez foarte ușor, își amintește *Eva*.

Nu melodia m-a atras, ci mesajul cântării

– Foarte multe cântări avem de la grupul *Speranța*, de la fratele *Puiu Chibici* și de la grupul *Sharon*. Biserica totdeauna a fost frecventată de mulți copii. Avem cântări pentru evanghelizare, pentru chemare, avem cântări foarte frumoase pe care le cântăm la Paști, la sărbătoarea Învierii Domnului, de Ziua Mamei, iar de Crăciun cântăm colinde. Cântăm spre slava Domnului în zilele de mulțumire, la binecuvântări și, dacă este cazul, și la înmormântări. Nu demult am învățat cu ei o cântare foarte grea, la ultima strofă se repetă o propoziție de patru ori, la care se adaugă prima dată trei copii, apoi iar trei, iar la ultima repetare se duce cu o gamă mai sus, o cântă toți și sună tot mai tare. Copilul cel mai mic al adunării, care are doar 4 anișori, o cântă per-

fect. Se pare că întotdeauna cântarea cea nouă este cea preferată. Avem o cântare foarte ușoară, cu titlul „Când mă aflu în prezența Ta”. Când o cântăm, plângem toată biserica. Aceasta înseamnă că îi atinge mesajul cântării. Când îi aduc la cântat, le spun ca să cânte tare și să cânte din inimă, ne-a mărturisit *Eva*.

Avem peste 150 de cântări

– Orele de repetiții le începem totdeauna cu o rugăciune foarte scurtă, prin care cerem binecuvântare asupra lucrării noastre, iar la sfârșitul orelor îi mulțumim lui Dumnezeu pentru timpul petrecut împreună. Dacă copiii sunt ascultători, atunci cântarea nouă o învățăm în 20 de minute. Fiindcă majoritatea copiilor au rudeni sau bunici în

România și vara sunt plecați în vacanță, din această cauză vara învățăm mai rar cântări noi. Avem peste 150 de cântări, care sunt scrise în caiet.

Cântarea mângâie sufletul

– Ce înseamnă pentru mine cântarea? Pe mine cântarea mă mângâie, mă întărește și mă îmbărbătează. Când au fost mai mici sau au fost mai neascultători, a fost atât de greu să mă ocup cu ei, că am zis că nu mai vin să le țin repetiții. Dar nu de dragul lor, nu de dragul cântării, nu de dragul lucrării nu am pus la o parte lucrarea aceasta, ci de frica de Domnul”, ne-a spus *Eva Miron*.

– Anul acesta, trei tineri au ajuns la maturitate, *Abel Puha*, *Dani Somogyi* și

Aneta Solcan. Este foarte greu de acceptat când un copil crește mare și are aripile îndeajuns cât să zboare singur, ne-a destăinuit *Marta*, cu ochii scăldați în lacrimi. Îmi sunt foarte dragi să ascult înregistrările pe care le-am făcut când eram încă împreună. Dacă am ajutat ca acești copii să rămână în biserică, îi mulțumesc Domnului pentru puterea pe care mi-a dat-o, fiindcă nu este meritul meu, este și meritul lor că au avut iubire, răbdare de a mă suporta și pe mine. Precum spunea și sora *Eva*, de multe ori s-a întâmplat că am renunțat la această lucrare, dar nici eu, nici ea nu am avut sufletul să-i părăsim, pentru că știm ce comoară avem în ei.

Ana Cioca

Jubileul Bisericii Baptiste din Chitighaz

Biserica Baptistă din Chitighaz a îmbrăcat haine de sărbătoare în zilele de 20 și 21 octombrie, când membrii adunării, împreună cu invitații lor, au sărbătorit aniversarea a 100 de ani de la construirea bisericii. Sâmbătă, în cadrul serviciului prilejuit de acest eveniment, *Ștefan Sziklás* a prezentat istoricul casei de rugăciune, care a întâmpinat festivitatea într-o haină nouă.

Conducătorul adunării a dat informații privind lucrările de reconstrucție efectuate pe parcursul ultimilor șapte ani. Biserica dispunând de fonduri obținute printr-un concurs, a primit bani de la Uniunea Europeană, a fost sprijinită de Secretariatul de Stat pen-

tru Minorități, de Biserica Baptistă din Ungaria și, firește, n-a lipsit nici devotamentul membrilor adunării care și ei au contribuit la renovarea lăcașului

ajuns la 100 de ani. La eveniment au participat și reprezentanții celorlalte culte din localitate, biserica fiind salutăată și de preotul bisericii evanghelice și cel

al bisericii adventiste. Pastorul bisericii baptiste din Chitighaz, *Csaba Borzási* a transmis mesajul foștilor pastori ai adunării, *László Imre* și *Csiszár István*, care

nu au putut fi prezenți la festivitate. Au venit în schimb pastori de la mai multe biserici din zona Crișurilor, dintre care *Péter István* s-a adresat și în limba română chitighăzenilor. „Și eu personal am experimentat de multe ori că, de pildă, un mesaj biblic îmi pătrunde altfel în suflet dacă e rostit în limba mea maternă”, ne-a spus pastorul bisericii baptiste din Bichiș, originar din județul Cluj, și care în timpul pastorului *Vasile Bodiș* a fost deja o dată la Chitighaz.

Duminică, 21 octombrie, sărbătoarea a continuat înainte de masă, credincioșii au luat Cina Domnului, iar după amiază au participat la ziua de mulțumire.

Adam Bauer

Vârstnicii sărbătoriți la Micherechi

Cu ocazia Zilei Internaționale a Vârstnicilor, pe 14 octombrie, la Casa de Cultură „Gheorghe Dulău” din Micherechi, consiliul local și-a arătat prețuirea față de vârstnicii satului, oferindu-le o adevărată zi de sărbătoare. Data de 14 octombrie a coincis cu sărbătoarea Sf. Cuvioase Parascheva de la Iași, ocrotitoarea Moldovei, recunoscută de către credincioșii din această regiune fiind cea mai folosită și ajutătoare sufletelor celor ce o cinstesc pe Ea și se roagă Ei.

Această zi dedicată vârstnicilor a constituit un bun prilej pentru a le transmite sentimentele pline de respect și recunoștință pentru rolul îndeplinit în comunitatea locală din Micherechi. Cu această ocazie, *Mihai Gurzău* a primit din partea Primăriei o recunoaștere pen-

tru activitatea depusă în rândul Gărzii Civile din Micherechi. Diploma a fost înmănată de către primărița *Margareta Tat*. Elevii școlii generale au susținut un program cultural, iar Echipa Păstrătorilor de Tradiții „Gheorghe Nistor” a dansat dansuri micherechenești. Din

partea Bisericii ortodoxe a fost prezent *pr. Visarion Tuderică*, care a înălțat o rugăciune către Dumnezeu ca să le poarte de grijă tuturor oamenilor în vârstă, dorindu-le ani îndelungați, multă sănătate, bucurii sufletești și spor pe calea mântuirii.

A. Cioca

Se pot face propuneri pentru Premiul pentru minoritățile din județul Bichiș

Comisia pentru Resurse Umane din cadrul Consiliului Județean Bichiș a lansat recent concursul intitulat „Premiu pentru Minoritățile din Județul Bichiș”. Autogovernările de naționalitate și organizațiile civile pot face propuneri pentru persoane sau comunități merituose din rândul minorităților. Dosarele pot fi înaintate până pe 1 noiembrie 2012, pe adresa Comisiei (Bichișciaba, alea Arpád nr. 18). Premiul va fi înmănat în cadrul Zilei Minorităților din Județul Bichiș.

A.C.

www.
foaia.
hu

Hramul Sfinților Arhangheli, ocrotitorii mai multor biserici din Ungaria

Biserica Ortodoxă îi prăznuiește, pe 8 noiembrie, pe Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, împreună cu soborul de îngeri. Această zi este una însemnată pentru mai multe dintre bisericile ortodoxe române din Ungaria. La această dată, mai multe comunități sărbătoresc hramul bisericii lor.

Duminică, 4 noiembrie, cu începere de la ora 9.30, credincioșii ortodocși din Chitighaz vor sărbători hramul bisericii. La Sfânta Liturghie va sluji Preasfințitul Episcop *Siluan*, împreună cu un sobor de preoți, iar răspunsurile la Sfânta Liturghie vor fi date de corul parohiei ortodoxe din Șeitín. În ziua sărbătorii Sfinților Arhangheli, pe 8 noiembrie, va fi sărbătoare și la biserica ortodoxă din Jaca, unde slujba oficiată de parohul Cosmin Pop va începe la ora 9.00. Credincioșii ortodocși din Micherechi se pregătesc pentru această sărbă-

toare duminică, 11 noiembrie. Slujba Sfintei Liturghii va fi oficiată de Preasfințitul *Siluan*, episcopul românilor din Ungaria și de un sobor de preoți. Sfânta Liturghie Arhierescă va începe la ora 9.00. A.B.

Chitighaz

Pe scurt...

CHITIGHAZ

Sub genericul „Ziua mondială a vârstnicilor”, la Casa de cultură din Chitighaz va fi organizat vineri, 26 octombrie, o serată pentru toți pensionarii din localitate. Organizatorul evenimentului este primăria din Chitighaz, care în colaborare cu școlile generale și școala populară de artă „Kaláris”, a pregătit vârstnicilor un program cultural care va începe la ora 16.00, după care va urma o masă festivă.

SEGHEDIN

Cu ocazia Zilei Armatei Române, Consatul General al României la Seghedin organizează ceremonia de comemorare a ostașilor români căzuți în cel de-al doilea război mondial. Ceremonia, care va include o slujbă de pomenire și depunere de coroane și flori, se va desfășura la 26 octombrie, cu începere de la ora 12.00, la Monumentul Eroilor Români din Cimitirul Central al orașului Seghedin.

SĂCAL

La începutul lunii octombrie s-au finalizat lucrările de renovare de la interiorul casei parohiale ortodoxe din Săcal, urmând ca pe viitor să se execute exteriorul locuinței. Restaurarea locuinței s-a făcut cu fonduri și multe materiale primite din donații. S-a dăruit din partea credincioșilor bisericii din Săcal, s-a primit bani și materiale de construcție de la sponsori atât din România cât și Ungaria, de la prieteni, rude și familie, iar preotul a primit pentru folosință, pe toată durata lucrărilor, o locuință de la primărie – ne-a informat părintele *Ionuț Negrău*, dorind ca și pe această cale să mulțumească tuturor celor care au ajutat aceste lucrări.

LETA MARE

Asociația Culturală a Românilor din Leta Mare și Autogovernarea Românească organizează Ziua Irinyi-Vulcan la Leta Mare. Evenimentul, organizat anul acesta pe 3 noiembrie, dedicat memoriei lui Iosif Vulcan, Ioan Irinyi (Irinyi János) și Iustin Popfiu, va avea loc la primăria orașului și se vor depune coroane la mormântul lui Iustin Popfiu, la mormântul lui Irinyi János și familia lui și la placa comemorativă a lui Iosif Vulcan. Manifestarea va începe la ora 14.00.

„A fost un rezultat comun al Liceului Bălcescu”

Zilele elevilor din Julia, program denumit Gyudin, a fost organizat în perioada de 15-18 octombrie. În cadrul acestui eveniment, anul acesta, liceul nostru a candidat din nou pentru postul primarului-elev din Julia, precum s-a înscris cu o echipă și la tradiționalul Concurs de 24 de ore.

Am fost solicitat să pornesc pentru postul primarului tineretului, în primul rând pentru că în anul școlar 2011/2012 am fost ales ca director-elev în cadrul Săptămânii elevilor, organizată în liceul nostru, în al doilea rând pentru că lucrez activ în autogovernarea elevilor, dar mi-am și dorit acest lucru. Anul trecut l-am ajutat foarte mult pe prietenul și colegul meu de clasă, *Rokko Rokszin*, care a candidat și, în final, a câștigat. Astfel, am preluat ștafeta, spre marea mea bucurie, tocmai de la el.

La postul de primar-elev al orașului am candidat trei elevi: pe lângă liceul nostru, reprezentanții Liceului „Karácsonyi János” și al Liceului „Erkel Ferenc”. În timpul campaniei a trebuit să pregătim un film de 4 minute, în care să ne prezentăm și, totodată, să vorbim despre planurile noastre. Apoi am mers la mai multe școli să-mi așez afișele. Filmele de campanie au putut fi văzute timp de mai multe zile și pe Facebook.

Ziua de 18 octombrie va rămâne de neuitat pentru mine, pentru că în după-masa zilei am jucat un rol

în piesa *Cămila*, interpretată de trupa de teatru pe scena Sălii festive de la instituția noastră. Cred că a fost o prezentare reușită, m-am simțit foarte bine în rolul Puiului, alături de colegii mei. De aici, în mare grabă, am mers la Centrul Cultural al orașului, unde a început festivitatea anunțării rezultatelor. Prima dată a fost un mic concert, apoi au fost rulate cele trei filmulețe ale candidaților, după care s-a anunțat cine ce posturi a obținut la alegeri. Când au fost rostite numele celor doi viceprimari, colegii de la liceele maghiare, noi toți de la liceul nostru am izbucnit în ovații și aplauze de bucurie. A fost înălțător să stau pe scenă și să văd, alături de bucuria mea, și bucuria profesorilor și colegilor de la școală, să simt că atâția tineri m-au susținut și sunt alături de mine. A fost un rezultat comun al Liceului Bălcescu, fiindcă m-au ajutat foarte mulți colegi și profesori, iar la voturi toată școala. A fost o bucurie aparte că, pe lângă voturile colegilor mei, am primit

menit să sărbătorim împreună toți care ne iubim și ne susținem mereu, fiindcă elevii școlii noastre într-adevăr țin unii la alții.

Cred că am câștigat, pentru că știm să „luptăm” însuflețiți și mereu avem alături de noi profesorii noștri, în frunte cu *Valeria Lengyel* și *Robert Szelezsán*, care ajută activitatea autogovernării elevilor. De acest lucru au dat dovadă toți participanții la aceste evenimente.

Postul îl voi deține timp de un an. În acest interval trebuie să realizez programele pe care le-am inițiat. Ca prim pas, peste câteva zile va trebui să mă întâlnesc cu primarul orașului pentru a discuta mai amănunțit ce și când mi-aș dori să realizez. Am propus mai multe întâlniri între școlile medii din oraș. Doresc să realizez întreceri sportive, competiții între elevi talentați, o zi gastro-nomică, un concurs de artă, muzică și literatură

„Iubesc orașul Julia”. Vreau să pun accent pe formarea tineretului de a avea curajul să-și caute laturile tari, de a dori să arate în ceea ce sunt talentați. Pentru aceste acțiuni voi cere ajutor din partea unor artiști julani cunoscuți, ca pictorul *Ștefan Oroian*, poetul și scriitorul *Otto Kiss*, muzicianul *Tamás Kontor*, care m-au ajutat și în cadrul filmului meu. Mi-aș dori să organizăm cel puțin un concert de binefacere pentru secția de copii a Spitalului „Pándy Kálmán”, precum și un concurs de alergare de binefacere.

O altă inițiativă ar fi unele întâlniri între tinerii orașului pe teme care ne preocupă, fiindcă cred că generația noastră discută tot mai puțin, deși ne interesează multe lucruri. Sigur voi sta de vorbă și cu cei doi viceprimari, fiindcă doresc să conlucrăm și să realizăm și câteva propuneri bune din programul lor.

Daniel Repiszky, cl. 12-a

Căsuță pentru păsări

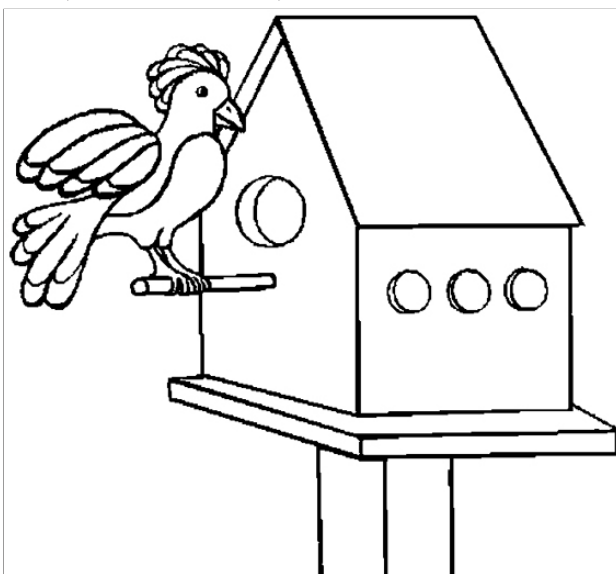
Vă propunem un mic proiect de reutilizare – transformarea cutiei de lapte într-o căsuță pentru păsări. Este foarte ușor de făcut și nici nu vă va ocupa foarte mult timp. Pentru acest proiect veți avea nevoie de: o cutie de lapte din carton, hârtie pentru ambalat sau deco, hârtie cartonată pentru acoperiș, foarfecă, lipici, accesorii drăguțe pentru decorat.

1. Pentru început am curățat interiorul cutiei, iar apoi am îndepărtat dopul și recipientul din plastic de scurgere de pe cutia de lapte. Apoi, cu un marker am desenat un cerc pe cutie (ai grijă să alegi una dintre

părțile laterale ale cutiei), marcând astfel zona care va fi intrarea căsuței. Cu ajutorul foarfecii am decupat cercul în cauză.

2. Următorul pas este îmbrăcarea cutiei. Am decupat din hârtia pentru ambalat un pătrat în așa fel încât să acopere toată cutia, dar să fie mai lung decât aceasta, astfel încât să pot acoperi părțile de sus și de jos ale cutiei.

3. După ce am fixat hârtia în jurul cutiei, am folosit lipiciul pentru a o fixa. Hârtia folosită de mine este destul de subțire și

prin urmare un pic transparentă, așa că am învelit cutia cu două straturi de hârtie.

4. Apoi am decupat hârtia în jurul cercului creat mai înainte și am lipit bucățile rămase pe interiorul cutiei.

5. Pentru acoperișul căsuței am folosit hârtie cartonată pe care am decupat-o în așa fel încât să fie un pic mai lată decât latura cutiei de lapte. Pentru a adăuga un pic efect am tăiat marginile hârtiei cu foarfeca zimțată.

6. Cu un pic de lipici și voie bună am instalat pseudo-acoperișul căsuței pentru păsări în devenire.

Elevii-actori de la „Bălcescu” au cucerit inima publicului

În seara zilei de 18 octombrie, Teatrul Român de Amatori al Liceului „N. Bălcescu” din Iula – care în 2012 a împlinit 10 ani de la înființare – a prezentat, în premieră, piesa „Cămila” de Dumitru Solomon, în regia Norei Chiriac-Tiu. Reprezentația tinerilor a fost de cel mai înalt nivel, emoțiile lor de la început au fost șterse, ca și cu buretele, după primele reacții ale publicului. Actorii și publicul – printre rândurile căruia s-au aflat și ambasadorul Victor Micula de la Budapesta, consulul Dragoș Țigău de la Iula și doamna Maria Gurzău Czeplédi, directoarea instituției școlare – au creat împreună o atmosferă adevărată de teatru, când ne-am convins din nou de adevărul lui Shakespeare, care în piesa „Cum vă place” a asemănat lumea cu o scenă de teatru: „All the world's a stage, and all the men and women merely players” – „Lumea întreagă este o scenă, iar bărbații și femeile sunt actorii ei”. Tinerii care au cucerit inima publicului au fost Edward-David Haux (Autorul), Andreea Martin (Secretara), Dumitru Bigu (Tatăl), Daniel Repisky (Puiul), Raul Antoniu Morariu (Popescu), Isabela Boca (Popeasca), Antal Tóth (Ionescu), Noemi Roșu (Ioneasca). Profesorul coordonator a fost: Vera Gurzău Cser. Funcționarea echipei de teatru este susținută financiar de Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria. Despre evoluția elevilor-actori ne-a vorbit regizoarea Nora Chiriac.

– Joia trecută, sala mare a Centrului Cultural Românesc a răsunat din nou de râsetele și, apoi, de aplauzele publicului alcătuit, în cea mai mare parte, din elevii școlii julane. A fost premiera piesei „Cămila”, interpretată de Teatrul Român de Amatori al Liceului „Bălcescu”. Cum vezi tu, ca regizorul piesei, evoluția tinerilor? Te-ai așteptat la așa primire bună din partea publicului?

– Sincer, nu mă așteptam să iasă spectacolul atât de bine. Copiii s-au descurcat minunat și au avut parte de un public pe măsură. Având în vedere că aproape toți „actorii” se aflau la prima ieșire în fața publicului, nu pot decât să fiu peste măsură de mândră de evoluția lor. Am avut parte de un public cald, care a reacționat extraordinar de bine, iar tinerii au luat această căldură și au folosit-o în performanța lor.

– Te rog, prezintă-ne pe scurt piesa „Cămila” de Dumitru Solomon!

– Din punctul meu de vedere, piesa vorbește de credința în ceva mai bun, despre cum, prin imaginație, oamenii pot ajunge la un punct comun.

– De ce ai ales tocmai această piesă?

– Nu am ales piesa, l-am ales pe Dumitru Solomon, pentru că mi-au plăcut piesele lui și am crezut că textul în sine îi va ajuta pe tinerii actori și, totodată, pentru că e un text la care, după cum s-a văzut la premieră, publicul nu are cum să nu reacționeze pozitiv.

– În piesa scrisă de Dumitru Solomon sunt doar două personaje. Aici au fost mai multe. De ce?

– Pentru că nu am folosit numai personaje din „Cămila”. Am combinat, de fapt, mai multe piese scurte de-ale lui Dumitru Solomon și am încercat să

le leg prin prezența unor personaje ca Scriitorul și Secretara, ei fiind cei care imaginează poveștile celorlalți.

– După premiera de săptămâna trecută, Teatrul Român de Amatori va intra într-o scurtă vacanță, până la primăvară. Care este motivul?

– Motivul este unul simplu, cândva prin luna noiembrie va veni pe lume Ilinca, primul copil al familiei Tiu. În caz că nu ați știut, în acest an m-am căsătorit.

– Ai vreun plan concret pentru revenire? Ai vrea piesă pe care neapărat ai vrea s-o pui în scenă cu elevii-actori din Iula?

– Nu pot să zic că am un plan concret, până la primăvară voi căuta să văd mai multe posibilități. Dar în continuare vreau să aleg ceva care să aducă zâmbetul pe buze atât tinerilor actori cât și spectatorilor. E.Ș.

Cuvinte de origine română în limba maghiară (III) Celui flămând numai pita-i în gând...

La începutul verii, scriam despre *clătite* și *plăcinte*, încercând să explic drumul acestor denumiri spre limbile română și maghiară. Reiau subiectul și mă voi referi în cele ce urmează la următorii termeni gastronomici pe care îi folosim aproape zilnic: *pită* și *pogace*.

În trecut, cuvântul *pită* (însemnând „pâine”) a fost probabil mult mai larg folosit de români, până ca el să se restrângă la graiurile vestice (crișean și băănățean). Dovadă a acestui fapt stau numeroase proverbe, ca cel din titlul acestei scrieri. La românii din Transilvania și Ungaria, termenul *pită* este întâlnit în multe construcții populare, după cum atestă și culegerea lui Alexandru Hoțopan, *Proverbe și zicători din Mîcherechi*, (Gyula, 1974).

Pită se păstrează și în denumirea populară a unor plante precum: *pita-porcui* (sau *portulacă* – o plantă comestibilă), *pita-vacii* (o ciupercă bună de mâncat, numită și *pitoancă* ori *pitoască*), *pita-lui-Dumnezeu* (tot o ciupercă, *râșcovul*). De asemenea, în lumea medievală românească, exista titlul de *pitar*, un boier, membru al Divanului, care era însărcinat cu supravegherea brutăriei domnitorului. (Azi, există în România o firmă și o rețea de magazine cu produse de panificație numită *Vel Pitar*, adică *marele pitar/brutar*).

Pită e un termen larg răspândit în Balcani pentru a desemna, printre altele, diferite sortimente de pâi-

ne. La origine, provine din greacă, de la un etimon care însemna „solid, coagulat, legat”. În Albania și Bulgaria, termenul *pita* a fost utilizat pentru a desemna atât bucatile de ceară, de brânză tare, de fagure de miere, ca și pâinea rotundă, lipiile mari sau chiar cornurile. În Serbia, Croația și Macedonia, *pita* a desemnat aluatul proaspăt, subțire, pentru plăcinte, în timp ce în Turcia termenul *pide* a fost folosit pentru a denumi un corn mare sau pâinea moale, plată (lipia).

Azi, termenul *pita* cunoaște o renaștere prin răspândirea unui preparat oriental care se comercializează cu succes în diferite țări europene. E vorba de o turtă de aluat, rotundă, subțire, flexibilă, coaptă pe o placă de metal sau pe o piatră încinsă. *Pita* e goală pe dinăuntru, arătând ca un „buzunar” care poate fi umplut cu bucăți de carne, legume, sosuri. Nu e departe de cuvântul original nici denumirea preparatului maghiar *pite*, dar se pare că nici numele mult îndrăgitei *pizza*.

Dacă *plăcinta/palacsinta* pare o mâncare mai pretențioasă și mai scumpă, *pita*, ca și *pogacea* sunt mâncăruri comune, de bază:

„Bună-i plăcinta; dar dacă nu-i, bună-i și pita!”

*

„De plăcintă gura cântă.

De pogace gura tace!”

Pogacea, *bogacea*, *pogăcsa*, *pogađa*, *pođača*, *iđā÷ā* este un preparat balcanic din aluat, copt inițial, în mod tradițional, în spuză (în cenușă cu jăritic – de aici, și formula din basmele ungurești „hamuban sült pogácsa”), mai târziu, în cuptor. Vine din latinul *focus* (foc) și are același înțeles cu italianul *focaccia*, provenit din latinul *panis focacius* (adică „pâine coaptă pe vatră, pe jar”). Preparate cu denumiri asemănătoare cu *pogace* pot fi întâlnite în gastronomia multor popoare: în Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Slovenia, Macedonia, Serbia, Muntenegru, în Grecia, în Turcia, chiar și în Franța, unde se numește *fougasse*, în Spania (*hogaza*), în Portugalia (*fogaça*).

După ce cocea pâinea pe vatră, dintr-o bucată de aluat bunică mea îmi făcea pe jar o pituță subțire, moale și rumenă pe care, în partea de sud a României, o numeam *cocoace*. *Pită* și *pogace* în același timp, *cocoacea* copilăriei mele avea urme de cenușă și o aromă pe care nici nu bănuiam că o cunosc atâtea limbi, atâtea popoare...

conf. dr. Mihaela Bucin

Acasă în patria limbii române

„Acasa mea este, în primul rând, limba română [...]”
„Limba română este patria mea.”
(Nichita Stănescu)

De curând a fost sărbătorită limba română, „în-săși floarea sufletului etnic al românilor”, cum o definea Eminescu, al românilor de pretutindeni, așa adăuga. De-a lungul timpului, mulți cărturari și scriitori au slăvit-o, scoțându-i în evidență frumusețea, profunzimea, muzicalitate, unicitatea, iar lingviștii au studiat-o și descris-o în amănunțime.

Lingviști europeni marcanți, precum W. Th. Elwert sau Alf Lombard, iar la noi, I. Iordan, consideră că principala caracteristică a limbii române este „ospitalitatea” ei lexicală, termen metaforic care, potrivit *Enciclopediei limbii române*, denumește „capacitatea / disponibilitatea – chiar ușurința – de a împrumuta elemente de inventar lexical de diverse origini, oglindită în componența etimologică eterogenă a lexicului românesc”.

După părerea lingvistului finlandez V. Kiparsky, româna este „limba cea mai interesantă din Europa”, pentru că, datorită condițiilor istorice, a intrat în contact cu cele mai multe și mai variate limbi europene. Iorgu Iordan aprecia că „lexicul românesc este extrem de variat în ce privește proveniența elementelor lui alcătuitoare. Acest aspect al limbii noastre oglindește cu fidelitate istoria bogată în evenimente a poporului român și

poate fi, cred, comparată cu varietatea la fel de mare a contactelor de ordin etnic care au avut loc în această parte a Europei.”

Ospitalitatea limbii române se demonstrează prin cantitatea totală a împrumuturilor comparativ cu lexicul moștenit, prin ponderea acestor împrumuturi în ansamblul vocabularului, prin capacitatea lor de a pătrunde în vocabularul reprezentativ și prin capacitatea de a concura sinonimic sau prin înlocuire elementele moștenite.

Ospitalitatea limbii române s-a vădit de-a lungul istoriei prin orientări diferite în funcție de contactele lingvistice și de caracteristicile anumitor perioade. După o statistică făcută de D. Macrea pe baza DLRM (1958), sursele limbii române se ridică la 76.

Trebuie precizat însă că această caracteristică a limbii române nu a adus atingere statutului său de limbă romanică, întrucât ospitalitatea limbii române se manifestă în paralel cu o mare forță de asimilare a împrumuturilor prin adaptarea sau încadrarea fonetică și gramaticală a împrumuturilor, prin derivarea sau compunerea lor cu elementele moștenite.

Ospitalitate lexicală în cadru romanic – așa am putea sintetiza trăsătura definitorie a fizionomiei limbii române.

dr. Elena-Tia Sandu

11 proverbe despre pită

1. A fi într-o *pită* cu tatăl tău.
2. A mâncat *pită* din nouă cuptoare.
3. Bun/moale/molcom ca *pita* caldă
4. Frate, frate, dar *pita*-i cu bani, bărbate!
5. Îți scoate și *pita* din gură.
6. Lasă-mă – lasu-te, / Stai, *pită*, mâncu-te.
7. Mâncă mere, mâncă pere, / Locul *piti* tăt nu pier.
8. Nu e nebun cel ce mănâncă nouă *pite* late, ci cel ce i le dă.
9. Parcă i-au furat puii *pita*.
10. Și-a bătut *pita* cu bota.
11. Și-a intrat în *pită*.

Ioan Slavici – scriitorul românilor din Ungaria (1)

Argument

Preocupându-mă istoria literaturii române, m-am gândit să încep un serial despre Ioan Slavici, scriitorul ale cărui opere aş putea spune că ne reprezintă, în sensul că a cunoscut bine oamenii din câmpia cuprinsă între râurile Mureş, Tisa şi cele trei Crişuri.

În a doua parte a secolului al XIX-lea, preocupările şi mentalitatea locuitorilor din zonă nu erau prea diferite indiferent dacă se aflau la Arad sau Jula (Gyula), Ineu sau Bichişciaba, Socodor sau Miche-rechi. Despre aceşti oameni povesteşte, în proza de ficţiune sau în scrierile memorialistice, cu înţelegere, obiectivitate, spirit critic, dar şi cu observaţii de mare fineţe, întotdeauna cu fibră moralizatoare.

Vă puteţi convinge de realismul cu care surprinde viaţa socială şi psihologică a oamenilor, dacă citiţi câteva scrieri inspirate din lumea satului şi a târgurilor de câmpie, publicate în epoca respectivă (1881) în volumul *Novele din popor*.

Familia

Ioan Slavici s-a născut în 18 ianuarie 1848, la Şiria (în varianta maghiară: Világos), localitate situată la 20 de km de Arad, acolo unde câmpia întâlneşte dealurile acoperite cu viţă-de-vie. Era al doilea copil al lui Sava Slavici şi al Lenii Savului, născută Borlea, gospodari avuţi şi respectaţi în sat. Avea o soră mai mare cu cinci ani, Măriuca,

ce se va mărita cu Iosif Rusu, dând naştere unei familii cu preocupări în domeniul literaturii, dintre care se va detaşa Ion Rusu Şirianu.

Slavici şi-a amintit cu încântare de vremea copilăriei, care i-a sădit în caracter un optimism robust, ce i-a folosit mai târziu ca antidot împotriva vitregiilor hărăzite de soartă. Părinţii, rudele, vecinii, prietenii de joacă au rămas în mintea şi în inima scriitorului matur ca modele absolute de omenie, disciplină morală, sinceritate şi statornicie sufletească.

Despre sine, Slavici îşi aminteşte ca despre un copil neastâmpărat, care s-a bucurat din plin de „libertăţile” vârstei: uneori voia să doboare cu pietre câte un cuib de rândunele, dar spărgea geamurile vecinilor, fura fructe, deşi avea şi acasă, făcea un fel de „rachete” şi se ardea la degete, asmuţea câinii pe la garduri, călărea caii găsiţi pe câmp. În unele nopţi de vară, lipsea de acasă, dormind pe deal cu băieţii mai mari, ceea ce provoca neliniştea familiei.

Casa părintească i-a rămas în memorie ca un loc al liniştii, al bune înţelegeri, al preţuirii reciproce, valori pe care le va introduce în propria sa familie. Cu duioşie, Ioan Slavici îşi aminteşte: „Maică-mea, fie iertată, zice că nu e bine să stingi lumina când e supărare în casă, că trebuie să ştergi mai înainte supărarea şi numai apoi lumina. Şi orişice s-ar fi întâmplat în casa părinţilor mei, seara trebuia să fie pace, să ne cerem şi să ne dăm unii altora iertare.”

Cu o asemenea atmosferă în familie înţelegem bine cuvintele tatălui său, care, după moartea mamei, a spus: „Nu mi-e frică de alta, decât de aceea că oi ajunge zile de bucurie pe care ea nu le-a putut ajunge.” După cum se ştie, el n-a mai trăit decât două săptămâni, n-a putut să depăşească acest moment dramatic, devotamentul faţă de soţie ajungând la sub-lim.

Lector Maria Gavra

Locuri şi oameni din Ungaria şi Transilvania în descrierile lui John Paget din prima jumătate a secolului al 19-lea

(partea a III-a)

Continuându-şi călătoria pe Strei în sus, Paget ajunsese în Valea Mureşului. Un alt popas al său a fost satul Densuş a cărui veche biserică ortodoxă îi atrase atenţia. Şi de data aceasta, fantezia sa îl purta în Antichitate.

Conform teoriei sale, biserica de la Densuş ar fi fost un templu roman transformat în biserică de către cei rămaşi după retragerea aureliană. Teoriile sale de istorie au o relevanţă mai de grabă imagologică reflectând nu atât adevăruri sau falsuri ale istoriei, ci felul în care un învăţat occidental, filomaghiar şi cunoscător al limbilor latină şi italiană, i-a perceput pe români ca popor într-un context istoric european. În schimb, observaţiile sale de ordin etnografic referitoare la portul, obiceiurile şi credinţele românilor, pe care el i-a întâlnit, constituie o adevărată mărturie a stărilor de la mijlocul secolului al XIX-lea. Detalii de acest fel ne permit cu uşurinţă să ne transpunem în Transilvania anilor 1830.

Astfel, preotul de la Densuş era îmbrăcat într-o cămaşă albă de in, ca şi cea purtată de ţărani de rând, legată la brâu cu o „curea de piele” (probabil se referea la suman), purta pantaloni albi largi de in şi nişte opinci (*rude sandal of the country*). Singura particularitate care îl deosebea de „turma” lui era barba sa lungă şi neagră. Cât despre calităţile preotului, Paget afirma că acesta posedă „tocmai destulă educaţie pentru a ţine slujba în biserică şi doar atâtă avere încât să fie iubit de cei săraci”. Paget remarcă pe drept cuvânt influenţa preotului ortodox care trăia în aproape aceleaşi condiţii sociale ca şi enoriaşii săi, asupra ţăranilor, el fiind singur în stare să le aline necazurile. „Acest om exercită o putere mai mare asupra ţăranului simplu

decât cel mai priceput ie-zuit sau cel mai strict calvin”.

Însă, potrivit unui nobil maghiar, „preotului valah îi sunt caracteristice viclesugul (*cunning malice*) cu care se străduieşte să-şi menţină puterea printre ţărani, pofta de îmbogăţire şi înclinaţia de a stârni discordie între moşier şi ţărani de pe domeniul lui.” În ciuda acestor puncte de vedere diferite, una dintre constatările lui Paget reflectă un aspect valabil până azi, ce decurgea din normele canonice ale Bisericii Răsăritene şi, anume, faptul că preotul ortodox, vrând-nevrând, trebuie să-şi preţuiască mult nevasta fiindcă lui îi este permis să se căsătorească doar o singură dată. „Aceste norme canonice face ca soţia preotului să devină cea mai fericită din parohie, fiindcă soţul ei e nevoit să aibă grijă de ea, să nu o jignească sau s-o supere, de frica de a nu o pierde”.

Pe lângă puternicul lor sentiment religios, superstiţia la români este mai accentuată decât la alte popoare, însă multe dintre aceste credinţe se întâlnesc şi la alte neamuri. Paget afirmă că românul obișnuieşte ca la capătul fiecărui mormânt să planteze câte un prun din al cărui roade face rachiu, o ilustraţie cât se poate de literară pentru a găsi consolare într-un mormânt. Totodată, jeluitul celui decedat este exprimat la modul cel mai pro-

fund prin faptul că cel care jeluieşte umblă cu capul descoperit o bună vreme, „un adevărat gest de sinceritate într-o ţară în care căldurile şi frigul sunt atât de mari”.

Dacă mormintele reprezintă un loc al tăcerii şi tristeţii, fântâna satului este centrul vieţii sociale, unde mai ales femeile se adună să se înveselească dar şi să bârfească. Paget aminteşte de un obicei al românelor de a vărsa o mică cantitate de apă din ulciorul umplut „pentru a păstra curat spiritul fântânii ca apa ei să rămână pururea cristalină”. El asociase acest obicei cu libaţiile romanilor antici.

Cât despre bărbaţi, după plăcerea de a fuma pipa şi a dormi, aceştia se delectează cel mai bine cântând la cimpoi sau la vioară. „În fiecare seară de duminică se adună o duzină de bărbaţi şi împreunându-şi braţele, dansează în cerc înainte şi înapoi, bătând cu piciorul şi din palme. Între timp, femeile stau în jurul lor şi aşteaptă ca unul sau altul să iasă din cerc. Bărbatul o învârteşte de câte-va ori, apoi o lasă şi se întoarce la horă. Iar când îi vine pofta de învârtit, îşi alege o alta mândră pentru *waltz*”. Dincolo de aspectele etnografice, Paget s-a aplecat şi asupra relaţiilor interetnice din Transilvania epocii sale. Despre aceste aspecte, în episodul următor. (*Va urma*)

dr. Petru Weber

Elevii din România vor învăța istoria Monarhiei

15 octombrie 1922 – Alba Iulia. Ziua în care Ferdinand și Maria au devenit regii României Mari

În liceele din România se va introduce o nouă disciplină de anul viitor: Istoria Monarhiei Române, un curs opțional pentru cei din clasele a IX-a și a XII-a. Șase profesori lucrează acum la manualul care va cuprinde și fotografii de epocă inedite. Cartea va fi scrisă într-un limbaj cât mai accesibil adolescenților.

La orele de Istoria Monarhiei, elevii vor învăța despre Regii României, dar

și despre cum au trăit românii în acea perioadă sau cum era viața la Curtea Regală. Vor putea vizita ctitorii regale, vor viziona și dezbate filme documentare și se vor putea întâlni cu membri ai Casei Regale.

Pe lângă disciplina obligatorie Istorie, în programă sunt cel puțin șapte opționale de Istorie care încearcă acum să lămurească aspecte și perioade controversate din istoria țării sau a lumii. Se învață

opțional Istoria Holocaustului, Istoria Comunismului, Istoria Minorităților Naționale, Istoria Integrării Europene, Istoria Migrațiilor sau chiar Istoria Partidelor Politice. Cele mai căutate sunt Istoria Comunismului și cea a Holocaustului. Istoria Comunismului sau Istoria Holocaustului sunt predate elevilor astfel încât ei să înțeleagă că atrocități ca acestea nu trebuie să se întâmple.

Măslinii din Grădina Ghetsimani

Măslinii din Grădina Ghetsimani, locul în care creștinii cred că Iisus s-a rugat înainte de a fi răstignit pe cruce, au o vechime

de cel puțin 900 de ani, arată un studiu recent realizat de cercetătorii italieni.

Rezultatele unor teste realizate asupra măslinilor

din Grădina Ghetsimani nu pun sub semnul îndoielii faptul că arborii sunt aceiași sub care s-a adăpostit Iisus atunci când s-a rugat și, mai târziu, când a fost trădat de Iuda, pentru că, spun specialiștii, măslinii au capacitatea ca, după ce au fost tăiați, să răsără din nou din aceeași rădăcină.

„Nu putem înlătura ipoteza că au fost supuși unui proces de reîntinerire atunci când au încetat să mai fie productivi sau când s-au uscat”, spune profesorul cercetător Antonio Cimato, coordonatorul studiului.

Acesta a prezentat rezultatele cercetării colegilor săi de la National Research Council of Italy Trees, Timber Institute și alte câteva universități de prestigiu la Roma, citat de reuters.com.

Românii din diaspora pot simți din nou gustul copilăriei și mirosul de acasă, pot vedea filme și citi cărți în limba română!

Miercuri, 17 octombrie, s-a lansat pe piață un nou magazin online, un model de business inovativ, ce s-a născut în urma identificării nevoilor de consum ale românilor din diaspora: www.romshop.ro.

Romshop.ro este magazinul online cu cea mai variată ofertă de produse autentice românești, adrese în mod special comunităților de români din afara granițelor țării.

Gama romshop.ro cuprinde carte în limba română, muzică românească, filme românești sau cu subtitrare în limba română, artă românească, tradițională și modernă, articole bisericești, produse alimentare, suveniruri, branduri românești de înfrumusețare și sănătate, băuturi alcoolice tradiționale românești etc.

Romshop.ro oferă românilor din diaspora șansa de a savura o carte

bună în limba maternă, de a gusta o Eugenie, exact ca în copilărie, un magiun bun, sau, de ce nu, o zacuscă de casă, de a purta o ie tradițională, sau de a folosi celebrele produse cosmetice de la Gerovital create de Ana Aslan.

Cu o investiție inițială de 200.000 de euro în software, stoc și marketing și cu un public țintă format din minim 3.000.000 de români plecați în afara țării, Romshop.ro pariază pe 20.000 de comenzi primite până la sfârșitul lui 2013.

Viziunea Romshop este să devină mediul online prin care românii din diaspora să mențină legătura cu identitatea și valorile culturale specifice poporului român – tradiție, autenticitate, solidaritate – și prin intermediul căruia să aibă acces la produsele românești de calitate, produse care au mirosul copilăriei și gustul de acasă.

TV

Străinul

Sâmbătă, 27 octombrie, ora 21.00, TVR International

Andrei (Ștefan Iordache) și Lucian (Șerban Cantacuzino), doi elevi în clasa a VIII-a, se împrietenesc în ciuda diferențelor sociale dintre ei, primul fiind fiul unui muncitor, cel de-al doilea fiind fiul unui senator. Andrei ajunge să o cunoască pe Sonia (Irina Petrescu), prietena lui Lucian. Cei doi tineri sunt atrași unul de celălalt dar fata, făcând parte dintr-o familie avută și temându-se de greutățile vieții, nu are sentimente statornice. Evenimentele se precipită, orașul lor fiind în pericol de a fi ocupat de nemți. Ecranizare după romanul „Străinul” de Titus Popovici.

Ciprian Porumbescu

Duminică, 28 octombrie, ora 14.10, TVR 2
Evocarea vieții lui Ciprian Porumbescu este străbătută din loc în loc, pe tot parcursul filmului, de clipe puternic emoționale, care izbutesc să transmită nu numai fiorul adânc patriotic care a animat creația și credința acestuia. La o serbare câmpenească, întors de la Viena, unde a legat prietenii de o viață, alături de mulți alți tineri ce luptau „în felul lor” pentru libertate, Ciprian participă alături de cete de țărani, femei ce păseau mărunt în urma bărbaților, copii îmbrăcați în bundițe de sărbătoare, bucureșteni, studenții de la Paris, din Lipsca, ardelenii... la sărbătorirea Mănăstirii de la Gura Putnei. În timp ce lumea, înfierbântată de joc dansa de mama focului, Ciprian ia vioara sub bărbie și preia conducerea tarafului... spre bucuria tuturor. Când, proaspăt licențiat în teologie, sosește la Stupca, Mărioara, sora lui îi face cunostință cu trei domnișoare din familia Gorgon, Frieda, Berta și Mizzi, iar lui îi cade dragă Berta, frumoasa tânără ce sucește mințile tânărului compozitor și între cei doi se înfiripă o frumoasă poveste de dragoste, nefericită și dramatică, supusă rigorilor vremii și resemnării Bertei în fața vieții tumultuoase duse de Ciprian, cu revoltă împotriva asupririi, cu muzică, creion și hârtie, cu închisoare și boală.

FILM

Toți copiii Domnului

Alina și soțul ei Peter și-au pierdut fiul într-un accident de mașină. Au venit în Republica Moldova, locul unde s-a născut Alina, în încercarea de a adopta un copil. Păvălaș îi amintește de fiul pierdut.

Irina a fugit din Italia și s-a întors pentru a-și găsi copilul. Se întâlnește cu prietena ei, Tatiana, și împreună pleacă în Transnistria în căutarea lui Păvălaș. Cele două femei trec prin multe întâmplări nefericite.

Din păcate, Bruno, proxenetul, o găsește pe Irina; Și este de datoria lui să îi dea o lecție „curvei”. Bruno are o părere foarte bună despre el... în fond, el nu le tratează așa cum o fac alți proxeneți. Îi oferă Irinei un răgaz de trei zile, pentru a-și vinde copilul și a-i da înapoi banii investiți în ea. Bruno îi dă un ultimatum: Bani sau copilul, în caz contrar va vinde copilul pe piața neagră, loc unde are destule conexiuni.

Irina este îngrozită. Ea încearcă să-l țină departe de copilul ei și, în același timp, încearcă să găsească o soluție pentru Păvălaș. Dar tragedia s-a întâmplat. Irina moare în brațele fiului ei. A avut doar șapte zile la dispoziție pentru a repara totul și a-i dovedi fiului ei că dragostea ei pentru el nu va muri niciodată. Nu a vrut să îl părăsească... a fost forțată să facă acest lucru. Dar acum totul este tardiv.

Oare sunt toți, copiii Domnului? Este oare povestea ficțiune sau realitate?

Filmul a ajuns pe marile ecrane, începând de vineri, 19 octombrie a.c., în cinematografele din România. Din distribuție fac parte Emergian Cazac (Păvălaș), Ina Surdu (Irina), Rodica Oanța (Tatiana), Mihaela Strâmbeanu (directoarea orfelinatului) și actorii străini Michael Ironside (Peter), Vas Blackwood (Mark) și Paolo Seganti (Bruno).

Filmul „Toți copiii Domnului” este o co-producție România – Republica Moldova, realizată de Artis Film România, Diametral Film și Moldova Film, cu sprijinul SRTV și al Centrului Național al Cinematografiei. Regia îi aparține lui Adrian Popovici, iar scenariul este semnat de Valeriu Turcanu și Pascal Ilie Virgil.

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

29 OCTOMBRIE, LUNI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Montaj de muzică populară 17.55: Încheiere

30 OCTOMBRIE, MARȚI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.55: Încheiere

31 OCTOMBRIE, MIERCURI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

1 NOIEMBRIE, JOI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

2 NOIEMBRIE, VINERI (Ștefan Crâsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport 16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

3 NOIEMBRIE, SÂMBĂTĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: „Pe unde de Europei” – emisiune euroregională realizată de studiourile de radio din Timișoara și Seghedin 17.55: Încheiere

4 NOIEMBRIE, DUMINICĂ (Ștefan Crâsta)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: „În lumea credinței” – emisiune religioasă 17.00: Sinteza știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicui din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

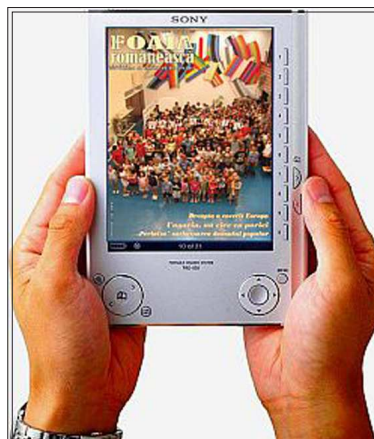
Ecranul nostru

miercuri, 31 octombrie, m1, ora 13.00
joi, 1 noiembrie, Duna TV, ora 7.00

Ecranul nostru vă va relata despre vizita președintelui Parlamentului Ungar, la Micherechi. Kövér László se va întâlni cu conducerea satului, dar va participa și la un forum unde localnicii vor putea aduce în discuție probleme importante, legate de prezentul Micherechiului.

Realizator: Ștefan Crâsta

Nu răspundem pentru eventuale modificări în programele radio și tv!

Abonați-vă la E-Foaia la prețul de anul trecut!

„E-Foaia” este varianta electronică a „Foi” tipărite. Cititorii „E-Foi” vor avea avantajul că vor putea citi paginile revistei în color și cu o zi mai devreme decât ceilalți abonați. „E-Foaia” va cuprinde și acele articole și fotografii, care în ediția online nu apar.

„E-Foaia” este realizată în format PDF și poate fi citită cu programul gratuit Adobe Reader, cu ajutorul căruia puteți să căutați expresii sau conținuturi, dar puteți și printa toată revista.

Abonamente la „E-Foaia”:

3 luni – 1200 ft
6 luni – 2000 ft
12 luni – 3500 ft

GLUME

Un tip privește televizorul și spune:

– Nu te duce, cretinule, prostule, nu te duce...

Sotia întreabă:

– Ce privești?

– Nunta noastră!

Vine Adam acasă noaptea. Eva îl ia la rost:

– Adame, tu ai fost la femeie!

– Cum să fiu la femeie, că doar tu ești singura femeie din lume!

Peste 5 minute:

– Ce faci, Eva, că mă gâdili?

– Îți număr coastele...

Ion stătea pe prispa casei și fuma. Trece Gheorghe pe stradă și îl strigă:

– Ioaneeee!... Hai să bem un rachiu la crășmă.

Ion răspunde:

– Băi, nu vin.

– Hai, măi Ioane! Sau ți-e frică de nevastă?

– Auzi mă, Ghio! Nici la lup nu-i e frică de câine, dar nu-i place cum latră.

www.radio.hu

Revoltele din România, în anul 1956

(Urmare din pag. a 3-a)

O altă serie de reacții, mai puțin spontane decât mișcările studențești sau cea a locotenentului Mărgineanu, a avut loc în zonele de la granița de vest, în Câmpia Aradului, și a fost organizată de clerici, foști proprietari și intelectuali maghiari. Am putea face chiar o paralelă, până la un punct, între întâmplările dramatice din Arad, în 1956, și cele care debutau în jurul casei pastorului reformat Tőkés din Timișoara, peste încă alte trei decenii, în iarna lui 1989. Complotul de la Arad fusese inițiat chiar cu mai bine de un an înainte de momentul 1956 din Ungaria, de un grup format din preoți romano-catolici și reformați, foști proprietari de pământuri, intelectuali și foști oameni de afaceri, precum și militari, cei mai mulți de etnie ungură.

Mișcarea l-a avut ca mentor pe preotul catolic Szoboszlai Aladár. Acesta și-a alcătuit un grup de 57

de persoane, printre care și români, și a pus la cale doborârea regimului instalat după al Doilea Război Mondial. Revoluționarii de la Arad au constituit un Partid Muncitoresc Creștin și considerau că abolirea regimului bolșevic în România și Ungaria va duce la preluarea puterii de conducătorii care, prin înfăptuirea unei confederații româno-ungare, vor rezolva spinoasa problemă a Transilvaniei.

Locotenent-colonel Constantin Drăgăniță

Țelul revoluționarilor de la Arad era să ocupe Bucureștiul. Planul viza preluarea controlului asupra instituțiilor importante ale statului, de exemplu Ministerul de Interne. În acest scop, a fost contactat un comandant de unitate de tancuri din Caracal, locotenent-colonelul Constantin Drăgăniță (soțul Mariei Iris Mogyorós, nepoata lui Alexandru/Sándor Mogyorós/Moghioros, originar din Salonta, membru în conducerea PCR, tatăl lui Cezar Drăgăniță, handbalist român care a făcut parte apoi din lotul echipei naționale de handbal

a României, medaliată cu argint olimpic la Montreal, 1976, și cu bronz olimpic la Moscova, 1980). Constantin Drăgăniță trebuia să ocupe cu tancurile Capitala. În paralel, oamenii de încredere aveau misiunea de a intra în contact cu nucleele de rezistență armată anticomunistă din Secuime și din zona Munților Făgăraș, pentru a le mobiliza în lovitura de stat. Planul viza și ocuparea antenei de radio din Bod, lângă Brașov, fiind pregătită și distribuirea de manifeste îndreptate împotriva regimului. După dobândirea puterii, Szoboszlai, care urma să fie premier, ar fi trebuit să contacteze imediat ambasadele Marii Britanii și SUA. Proiectată pentru 28 august 1956 și amânată apoi pentru luna octombrie a aceluiași an, lovitura de stat nu a mai avut loc. Organizatorii au fost demoralizați de înăbușirea mișcării revoluționare din Ungaria, din octombrie 1956, cu care aveau legături. Se pare că revoluționarii au fost urmăriți de securitate chiar de la început, dar probabil au existat și trădări din partea cuiva din interiorul mișcării. Au fost reținute 50 de persoane, 24 de membri ai grupului au fost condamnați la moarte și executați. Ceilalți, complici sau tănuitori, au primit ani grei de pușcărie, până la închisoare pe viață, dar au fost eliberați în urma amnistiei deținuților politici din anul 1964.

Meritul scoaterii la lumină a acestor importan-

te aspecte ale demnității României îi aparține în bună parte istoricul Varga Andrea, din Ungaria, care a avut un rol important în achitarea și reabilitarea revoluționarilor din România anul 1956, în anul 2010.

Am crezut mult timp că românii au fost total pasivi în fața terorii comuniste. Dar au existat multe încercări de subminare a

regimului. Sper ca manualele de istorie să înregistreze aceste de evenimente iar viitoarele generații să poată vorbi despre demnitatea înaintașilor lor, să vadă că au fost încercări de îndepărtare a unui regim care nu acorda nicio șansă libertății. Pentru minoritarii români din Ungaria ar fi un motiv de mândrie, sper!

Mihaela Bucin

Categorie penală		GR	Camera
PENITENCIARUL Arad			
FIȘA MATRICOLĂ PENALĂ			
26.IV.1958 dos nr. 40/58		Numele DRAGANITA C prenumele CONSTANTIN	
2. JIARNA dos. nr.		Porecla	
3. GALATI dos. nr.		Născut în anul 1920 luna mai ziua 28 comuna Turnu Ma	
4. SALATA dos. nr.		Raionul Constantin regiunea Bucuresti țara ROMANIA	
6. SALATA dos. nr. 6.8.58		Fișă nr. Constantin și al. Maria	
6. SALATA dos. nr. 6.8.58		Domiciliul în comuna Bucuresti strada Barbu Vacarescu	
7. SALATA dos. nr.		Raionul 1 Mai regiunea Bucuresti	
8. SALATA dos. nr. 11.5.63		Ocupația: la data arestării Ofiter MFA în trecut idem	
9. SALATA dos. nr.		Ultimul loc de muncă idem înstituția idem localitatea idem	
10. SALATA dos. nr.		Averea deținut ului la data arestării idem în trecut idem	
		Ocupația soț iei în prezent casnică în trecut casnică	
		Averea soț iei în prezent fara avere în trecut fara avere	
		Ocupația părinților în prezent agricultori în trecut idem	
		Averea părinților în prezent 0,99 ha pomint, casa în trecut idem	
		Originea socială taran s-rac categoria socială muncit.	
		Studii (felul școlii) liceu teoretic specialitatea capătul romina	
		Cetățenia romina naționalitatea romina limba maternă romina	
		Pașaport nr. nu emis de iei Moghioros Maria Iris la data 1	
		Starea civilă casat numele soț iei Moghioros Maria Iris copii, băieți 1 fete 0	
		Apartenența politică la data arestării PMR din 1957 în trecut neînscris	
		Serviciul militar, ctg. 1920 gradul serg.maj. OM T. Nagurele	
		SEMNALMENTE: Talia m. fruntea nasul gura barba	
		fața ochii părul sprețenele barba urechile mustața arame particulare corpulente corpulente	
		Starea sănătății Nu are	
		Antecedente penale Nu are	
		Prevenit pe baza mandatului de arestare nr. 55844 din 1927 emis de UM 0232	
		Pentru faptul de omis de denunț crima COS 228 descrierea pe scurt a faptului trimis în judecată la data	
		Trecut la condamnări în ziua de cu mandatul nr.	
		Prevenit pe baza mandatului de arestare nr. 55844 din 1927 emis de UM 0232	
		Pentru faptul de omis de denunț crima COS 228 descrierea pe scurt a faptului trimis în judecată la data	
		Trecut la condamnări în ziua de cu mandatul nr.	
		Impreună de amănândă deținut Arrestat de 16 nov. 1957 26.IV.1958	
		La data 16 nov. 1957 26.IV.1958	
		Depus în penitenciar ca prezent la data 26.IV.1958	

Preotul catolic Szoboszlai Aladár

FOAIA
românească

26 octombrie 2012
www.foaia.hu

Săptămânal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Șimon. Colectiv redacțional: Anca Liana Butar, Ana Cioca Czesznak. Editura și redacția: **5700 Julia, str. Gh. Doja nr. 8., CP 95.** Telefon: **(66) 463-152, 361-789** Fax: **(66) 463-152**, E-mail: **foaia@foaia.hu**, Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Julia, str. Gh. Doja nr. 8. Internet: **www.romanul.hu**, **uniunea@romanul.hu**. Tiparul: Schneider Nyomda Kft, 5700 Julia, str. Károlyi M. nr. 7. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atât personal, cât și prin cec poștal. Abonamentele pe anul 2012: **3 luni 1200 forinți; 6 luni 2400 forinți; 1 an 4800 forinți.** Publicația apare cu sprijin de la Fondul „Wekerle Sándor” și de la Departamentul pentru Românii de Pretutindeni (București, România).